

БЕЛАРУСЬ

Штадзенная політычна-эканамічная і літаратурная газета

пад агульным кіраваннем Язэпа Пёсіна.

№ 3 (59).

Менск, Нядзеля 4 студзеня 1920 г.

№ 3 (59).

Зважайма!

Парадак жыцця нашага з кожным днём становіцца ўсё больш і больш няпэўным. Сярод насіленні нашага краю запанаваў такі душэўны лад, які перажывалі мы пад балшавіцкай уладай, калі кожны дзень страчаўся адной думкай, адным жаданнем: калі-ж гэта ўсё скончыцца? І цяпер сялянства нашае, а так сама значная частка гарадскога насілення, ўжо вызначае тэрміны, калі мае адбыцца некая перамена, каторая прынесе ім жаданую палёгка. Так цяжка хворы варочаецца і кідаецца ў гарачцы з аднаго боку на другі, няпрытомна шукаючы сабе паратунку. Але людзі ня хворыя, людзі, разумеючыя пачуванні надужага, стараюцца ўсімі залежнымі ад іх спосабамі супакоіць хворага і ўтрымаць ад учынкаў, выкліканых болью і няпрытомнасцю.

І вось, у гэтым няпэўным і трывожным часе ня можна сядзець, злажыўшы рукі. Сьвятая павіннасць барацьбы грамадзянскіх парадкаў, дабрабыт і культуру вымагае ад людзей падняць свой голас і зьявіцца да насілення з словам разумнай парадзі. Сьведомыя сілы грамадзянства не павінны кіравацца ў сваіх паступках і чынах галасам болі і часовай несправядлівасці, каб не ўпадобіцца таму, хвораму на зубы, чалавеку, каторы сунімае боль халоднай вадой. Сьведомыя сілы грамадзянства мусяць трымаць сваё сэрца ў руках і, чуючы галасы незадавальнення ў народзе, не павінны пагураць яго просьбам, каб не ўпадобіцца той жаласлівай бабцы, што паддалася на плач хворага на тыфусе унука ды накарміла яго забароненай доктарам ядой, ад каторай той сышоў у магілу.

Асабліва ўсё гэта павінна прыняць пад увагу сьведомое беларускае грамадзянства. Кожная перамена, кожны політычны выбух перш за ўсё цяжка адбіваецца на беларускім народзе, на нашым краі, на справе беларускага адраджэння. І гэта зразумела. Мы не ўтварылі яшчэ рэальнай сілы, каб мацні прычыніцца да тых ці іншых падзей, ці накіраваць справу па свайму жаданню. Усякіе перамены робяцца без нашага ведама і навет назадор нашаму жаданню, а дзеля таго ніхто ня будзе зварацца ўвагі на тое, што край наш гіне, што навікі траціцца набытае дабро, што занепадае ў нас культура і пакідаюцца нам руіны пажарышчаў. Была вайна немцаў з расійцамі — край наш нішчыўся і паліўся; адступалі немцы пасля свае рэвалюцыі і — вывозілі ўсё, што маглі; адступалі балшавікі, і ўжо грабілі, вывозілі і нішчылі ўсё чыста, каб пусьціць край на жабраніе і каб ён, жабруючы, ўспамінаў, што ён страціў, пазбыўшыся балшавіцкіх парадкаў. Гэта была сатанінская думка і сатанінскае ўчыны, але хто паручыцца,

што не паўтарыцца тое самае ізноў, пры новай перамене, аб каторай пашыраюцца чуткі?

Прыпамытаем сабе той час, калі ні за якіе грошы ня можна было дастаць куска аржаного хлеба, калі панавала „чрэзвычайка“, калі ніхто ня быў пэўен жыцця і дабытку свайго, калі Камароўскі лес у Менску быў завалены трупамі, калі прыпынілося ўсё грамадзянскае і культурнае жыццё і істнавала адна агульная балшавіцкая казарма, калі варотаў каторай стаяў тупы чырвоначырвоны. Прыпамытайма ўсё гэта і запытаем у сябе: ці-ж гэтага мы хочам, ці-ж гэтага мы чакаем?

Няпрыгожа быць дэмагогам і не гадзіцца патураць цёмнаму песьведомому народу. Асабліва гэта павінны зразумець беларусы, каторыя добра ведаюць, як ставіцца наш народ да справы свайго ўласнага вызвалення. Што для яго значыць незалежнасць і непалезнасць Беларусі? Што для яго — беларуская культура, беларуская мова, беларуская дзяржаўнасць? Усё і — нічога. Нічога — цяпер і ўсё — калі ён зразумее, што не ў пераменах дзело, ня ў тым, што прыдзе нехта новы і перасуне боль з аднаго месца на другое, а ў тым, каб ачуныць ад гэтай болі сваімі ўласнымі сіламі, каб стаць гаспадаром жыцця свайго і дабытку свайго. А гэтага ён даб'ецца не тагды, калі будзе спадзявацца сабе ратунку ў пераменах гаспадароў над сабою, а калі выгадуе сваю ўласную сілу і стане на свае ўласныя ногі.

Лёгка зразумець, што політычныя перамены ня могуць спрыяць гэтаму гадаванню сіл, як мятусенне хворага ня можа дапамагчы яго выздараўленню. Пры нашым палажэнні трэба быць мудраму, як змею, і кроткаму, як голубу, каб і пануючы стан выкарыстаць у сваіх інтарэсах. У вачу нашых політычных працоўнікаў пастаянна павінен стаяць агнявы знак пытаньня: ці спрыяе тая ці іншая перамена нашай беларускай справе? Ці не пашкодзіць гэта нашаму нацыянальнаму вызваленню? Што лепш — сучасны, цяперашні стан рэчэй, ці новая перамена? І ці праўда гэта, што, заідаўшы нацыянальнасць, хутчэй вызваліўшыся сацыяльна, — народ наш сапраўды дасягне лепшай долі. Ці не абсурд гэта? Ці-ж не навучыла нас цяперашняя рэвалюцыя таму, што — без нацыянальнага вызвалення немагчыма дасягнуць і сацыяльнага вызвалення? Чаму да гэтага часу ня могуць супакоіцца ні Украіна, ні сама Маскоўшчына, ні Польшча? Бо кожная з іх дбае перш за ўсё аб свай нацыянальнай дабрабыт, аб сваю нацыянальную душу і сваё нацыянальнае істнаванне, каторага адным хлебам не задаволіш, бо і хлеба не здабудзеш...

І вось калі гэтыя пытанні мы будзем мець перад сабою, то пера-

станем чакаць пераменаў знадворку, а будзем рахавацца з тым, што ёсць, і гатаваць сваю ўнутраную перамену, бо — зноў паўтараем — няма ў нас нічога той сілы, каторая-б магла кіраваць надворнымі выпадкамі, але маецца ўжо ўнутраная сіла, каб дабівацца свайго пры пануючым стане рэчэй.

Гэта мы і павінны рабіць, ня глядзячы на ўсялякія перашкоды, з чыйго-б боку яны не ставіліся. А тыя, хто спадзяецца вылачыць зубную боль халоднай вадой, або пры тыфусе дазваляе сабе есці забаро-

неную страву, — няхай сабе гэта робяць. Але калі яны наважацца пашыраць свае бумажныя методы лекаў на цэлае грамадзянства, то мусім станоўча запротэставаць, абазваўшы іх настаяшчымі імёнамі. Дзе справа ходзіць аб жыцці цэлага народу, там сентымантаў і патураньняў быць ня можа! Мы павінны быць цвёрдымі, як камень, хоць-бы сэрца наша аблівалося кроўю.

Гэтага вымагае дзяржаўная мудрасць.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕННЕ ПОЛЬСКАГА ГЕНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 1—І.

Літоўскі-Беларускі фронт. У ваколіцы Краслаўя нашы атрады зрабілі некалькі нападаў на паўночны бераг Дзвіны бяручы палонных і 2 кулямёты. На участку Гомель-Менель ажыццелена чынінасць разведчых патрулёў. У карысным для нас нападзе на вёску Крушынікі на палескім участку згинуў гэрманічый сьмерцый падп. Мечнікоўскі.

Валынскі фронт. Спакойна.

Ад 2—І.

Літ.-Бел. фронт. На Палескай частцы нашы атрады ўдачнымі нападамі разбілі балшавікоў у Крыгаславе, захапіўшы пры гэтым палонных і амуніцыю. На рэшце фронту — жывая разведчая чынінасць.

Валынскі-Падольскі фронт. Апошнімі днямі нашы войскі занялі Куходу ад франтовай лініі Стара-Канстантына, Праскураў і рад мястэчак, скуль адступілі ахвотнікі дэнікінскай арміі.

Пасэдка Пільсудскага на фронт.

ВАРШАВА 3—І. „Kurjer Poranny“ паведамляе, што дзяржаўны шэф мае гэтымі днямі выехаць на ўсходні фронт, дзе маюць адбыцца адарэньні ваяннага характару.

Мір Польшчы з балшавікамі.

ВАРШАВА. 3—І. Адна з Варшаўскіх газет, блізка стаячая да ўраду, паведамляе, што балшавікі запропанавалі Польшчы мір, згаджаючыся на польскія умовы, але справа з гэтым мірам будзе залежыць ад тых перагавораў, якія вядуцца папяркам у Парыжы.

Пабеды чырвонай арміі.

ВЕНА. 2—І. Балшавіцкае паведамленне штабу: У раёне Кіева чырвоныя войскі занялі Фастаў, Васількоў і Трыполье, палышлі да Крамэнчуга, а на паўдня-ўсход ад Харкава — занялі Ізюм.

Амерыка і Антанта.

ВЕНА. 2—І. Як паведамляюць Вашынгтонскія газеты, камісія аб міжнародных справах амерыканскага сенату прыняла рэзалюцыю, незалежна ад сваіх былых саюзнікаў, зрабіць неадкладаны мір з Нямеччынай.

Паўстаньне эсэраў у Сібіры.

БАЗЭЛЬ. 2—І. 3 Сібіру паведамляюць, што там пачалося паўстаньне эсэраў, якія захапілі Іркуцкі вакал.

Проці-балшавіцкі саюз.

3 Парыжу паведамляюць, што польскі міністар заграначных справаў разаслаў ноту да газет, у якой заяўляе, што трэба канечна зрабіць саюз паміж Францыяй, Англіяй і Польшчай проці балшавікоў, якія падгатаўляюць вялікае наступленне вясной проці Польшчы.

Колькі каштуе вайна з балшавікамі.

ЛЕНДАН. 1—І. Бонар Лёў у парламенце заявіў, што новым дзяржавам, якія змагаюцца з балшавікамі, Англія пазычыла мільярд фунтаў стэрлінгаў.

Новы напад на віцэ-караля Ірландыі.

ДУБЛІН. 1—І. На віцэ-караля Ірландыі Фрэнча, зроблены новы напад. Двое з вартуючых Фрэнча і 12 нападаўшых забіты.

Англія і балшавікі.

ЛЕНДАН. 1—І. Прадстаўнік Англіі О'Грэды меў выехаць з Копэнгагена, каб прыняць учасьце ў ангельскім конгрэсе ў справе сацыялізацыі горных промыслаў.

Як выясьнілася, апошнімі днямі, О'Грэды назад у Копэнгаген ня вернецца, бо ўсе падзеі на паразуменьне ў справе замены палонных зьніклі пасля таго, як ангельскі ўрад адказаўся прыняць мірныя прапановы балшавікоў. Важныя варункі зьмянілі аднак сытуацыю, і О'Грэды мае выехаць на днёх, а да таго часу перагаворы ня будуць прадаўжацца.

Ёсць надзея, што Літвінаў на гэтых днёх мае дастаць дадатковыя інструкцыі з Масквы, каб дасцігнуць паразуменьня з Англіяй.

Ізноў Расійскае пытаньне.

ВЕНА. 1—І. Як паведамляе „Matin“ у студні адбудзецца канфэрэнцыя з учасьцем Клемансо, Лёйд Джорджа і прадстаўніка Японіі ў справе арганізацыі аружнай інтэрвенцыі ў Расіі, якая павінна пачацца вясной.

На дарозе да сваей бацькаўшчыны.

(Уражэнні ад канферэнцыі сяміністаў Беларусі ў Менску, 30/XII—19 г.).

I.

Мы, беларусы, знаём жыдоў, якія жывуць па ўсіх кутках нашага краю, як гандляроў, рамеснікаў і г. д. Мы бачым іх, як старадаўніх жыхароў нашай зямлі. Нашы сям'яны ажиліся з імі даўно, нават троху ўніклі ў іх жыццёвы быт. Але жыдоўскае духоўнае жыццё, іх прадзівае святася святых—іх душа—для нас яшчэ і да гэтага часу неведомая.

Праўда, за ўвесь вядомы працяг царства ў б. расійскай імперыі розныя агенты чорнай сотні стараліся вытлумачыць нам жыдоўскую душу. Але, каб быць, толькі самыя цёмныя і несвядомыя людзі маглі верыць маляванню жыдоўскай душы праз мастакоў Пуршквічаў, Пранайтысаў, „Новага Времени“ і інш.

Знаем мы яшчэ, што калі ў якім-колечы краі эдараецца агульнае вышчасце, дык усю віну ў гэтым узаважваюць да жыдоў, і яны за гэта багата плаціць сваёй крывёй. Калі адзіна іх робіць праступак, дык нівяваюць усю нацыю...

Знаем мы так сама, што адвечнае вандраванне вельмі вышкіла гэтых біблейскіх народ, стварыла ў ім той вялікі спрыт да гандлю, за што чужыя народы адносяцца да яго няпрыхільна. Вечная нервознасць, вяртанасць у заўтрашнім дні мелі вялікі ўплыў на псыхіку жыдоўскага народу. Яны паважна глядзяць толькі на фізічную сілу, якая пануе ў краі. Гэта вымагае іх жыццёвая практыка. Дзеля гэтага мажліва, што часцы беларускай інтэлігенцыі на іх скопа павірае, бо жыды мала зацікаўлены беларускім рухам, а лічацца толькі з тымі, хто ў парамонку пануе ў нашым краі...

Толькі не аб гэтым я, глупым чынам, хачу тут казаць, але аб тым, як гэты народ, ужо дзеве тысячы год адарваны ад сваёй зямлі, разсеены па ўсёму свеце, не асіміляваўся, ня страціў сваёй нацыянальнага аблічча, ня глядзячы на тое бізыежнае мукі, якія ён дзеля гэтага выцярпеў. Жыды ў сваім жудасным „голусе“ (выганьне) ня страцілі сваёй нацыянальнага „я“. У гэтым кірунку нам, беларусам, варта ў іх павучыцца: ў гэтым і ёсць сіла іх духу.

За ўвесь працяг двух тысяч гадоў яны з пакалення ў пакаленне галавалі ў сваёй душы агнявае закахаванне да сваёй старадаўняй Бацькаўшчыны—Палестыны. Вдаючы свой Снов толькі з бібліі і гісторыі, а радка нават хто з іх вачыма сваімі бачыў амыла сваіх прашчурат, аднык цягнуліся да яго, як расьліны да сонца.

Адвечны сум-туга пра свой далёкі край пануе ў творах іх паэтаў. Молячыся некалькі разоў у дзень на ўсход—у бок святай, роднай зямлі, яны ў мыслях бачаць руіны харамаў Ерузаліма. Мамчы ў сябе чужыя наносы—жаргонны розныя моваў „голусны“ зямель, яны аднак не забываюць роднай габрайскай мовы. Яны бяз канца любяць мову сваіх прадзедаў.

Увесь час доўгага „голусу“ лепшыя прадстаўнікі жыдоўскага народу марылі аб звароце да сваёй Зямлі, і ніколі ня страцілі надзеі адбудаваць свой Снов. Яшчэ ў сярэдніх вяках іх вялікія паэты ў сваіх творах апявалі толькі Ерузалім (Сямііды Галеві і інш.). Трымаючыся сваіх традыцый, ім было хоць паміраць сярэд святах курганаў і могіл роднай старасветчыны... Гэтыя затосныя мары галі іх балючыя раны доўгіяе выкі. Закатаньне да памітнай бацькаўшчыны было іх ный жыватворчай расою, якая асвятляла іх дух і не давала смяротнаму пачыну разьідаць іх нацыянальны організм.

А вось мары „вечнага жыда“ пачалі абрысаввацца ў рэальныя формы ў другой палове мінулага веку. Пачалі першыя гурткі сяміністаў. Мета, іх была: не паміраць у краі дзядоў, як гэтага дымаліся вавожнікі, але жыць там. Сямініцкі рух пашыраўся, арганізацыі расьлі і пачалася колёнізацыя ў Палестыну. Стварыўся нацыянальны фонд, да якога пшлі грошы ад жыдоўства ўсяго свету. Вельмі цяжкія былі іх варункі, бо жыдом было забаронена турэцкай уладай скапчваць зямлі, але сяміністы не зьневажаўся і ладзілі колёні пад іменнямі розных чужых людзей ая жыдоўскага выназья. На чале руху стаялі Макс Нордау, Др Герцэль, Зангвіль і інш. Справа крапчала. Адбываліся сямініцкія зьезды, паміж імі—і ў беларускім Менску.

Як і кожная нацыянальная справа, мелі і маюць перашкоды ад сваіх жа братаў па нацыі і сяміністы. Гэты перашкоды сыплюцца з розных бакоў. Жыдоўскія клерыкалы кажуць, што сяміністы ідуць проці Бога, бо адзіна толькі Мэсіяш вызваліць жыдоў з „голусу“. Соцыялісты жыдоўскія кажуць, што сяміністы—гэта буржуа, гашафмадэры і што трэба кінуць гэтую ідэю і кіравацца да агульнага інтэрнацыяналу кожны на сваім месцы, а адраджэньне нацыі ёсць наварот назад—проці прогрэсу. Асміятары пяцую, што ў кожным краі трэба жыдом злівацца з каравым элемэнтам насяленьня, тады толькі жыццё палепшае.

Мамчы гэтыя труднасьці на сваім

пшяху, сяміністы аднак ня падалі духам і прадаўжалі сваю чыста нацыянальную працу. Закладывалі ўсё болей калёнію ў Палестыне; адраділі стіль свайго старога мастацтва; залажылі шмат сярэдніх габрайскіх школ у Палестыне; збудавалі свой політэхнікум і ўжо арганізуюць свой габрайскі унівэрсытэт. Габрайская мова арабілася жывой мовай, якая ўжываецца ў штадэбным жыцці. У жыдоўскіх калёніях нават арабы гавораць пагабрайску. Турэцкі урад прызнае габрайскую мову.

Шмат зроблена сяміністамі ў кірунку адраджэньня роднай мовы і ў „голусе“—на усенькім сьвеце. Усёды існуюць габрайскія школы. Будзіцца нацыянальны гонар, і зьневажаюцца тые з жыдоў, хто саромеецца свайго імя, свайго роднай мовы.

У справе мовы ў жыдоў ёсць трагедыя: апроч самабытнай габрайскай мовы, у іх ёсць яшчэ „голусны“ жаргон—жаргон, папсутыя нямецкая мова, якая аднак мае сваю літаратуру, досіць багатую. А глупым чынам яна моцна тым, што жыдоўскія простыя масы ведаюць толькі яе, як жывую мову. Прыхільнікі жаргону называюцца „юды-

шністамі“. І вось адбываюцца пастаянныя змаганьні паміж „габраістамі“ і „юдышністамі“.

Першыя кажуць, што „габрайская мова—самабытная мова жыдоўскага народу, якую ён ужываў, быўшы вольным гаспадаром сваёй зямлі; у ёй жыве наша душа, першая крыніца ўсходняй культуры, у ёй жыве наш гістарычны скарб—нашыя прарокі, а жаргон—мова запавычаная, чужал“.

Другіе кажуць, што „юдыш“ (жаргон)—гэта тая мова, якая правіла ўсю нашу душу ў час „голусу“; мова народная, жывая, на якой стварылася ўся наша народная творчасць, звычкі, градыны, што гэтая мова арабілася часткай нас саміх. А габрайская мова мёртвая цыпер, як латынская, стараягрэцкая, або царкоўна-славянская мова.

Кожны пшасаму мае рацыю ў гэтай справе. І пэўна прыдуць да агоды. Шмат хто з жыдоўскіх літэратараў піша на абедзвюх мовах. Але пшогул, дзеве родныя мовы ў аднаго народу справе нацыянальнага адраджэньня не дапамагаюць і зьміняюць сілы, дзелячы іх на дзеве часці.

3. Бядуля.

Політычныя весткі.

Амерыка і мірны трантат.

Вашынгтонскіе часопісы паведамляюць, што Вільсон далей ня хоча ісьці ні на якія кампрамісы ў пытаньні аб мірным трактате.

Ратыфікацыя мірнага трактату.

Чэскаму бюро прэсы паведамляюць з Парыжу: Перагаворы, якія адбываюцца праз старшніню нямецкай мірнай дэлегацыі, барона фон-Лерснер, а гэв. сакратаром мірнай канферэнцыі, Дубоство, даюць аснову спадзявання, што ў хуткім часе прыдуць да паразуменьня. Думаюць, што ратыфікацыйныя пратаколы будуць аб'яўлены 6-га студня а 4-ай гадзіне ў дзень.

Французкія рабочыя проці інтэрвенцыі Расіі.

„Гуманітэ паведамляе, што партаніе рабочыя і матросы ў портаных гарадох Данапіс і Рошэфор адмовіліся прапавіць пры нагрузцы на паракходы амуніцыі для Данікіна.

Аб вайне на ўсходнім фронце.

У зьвязку з такім званымі мірнымі прапавіццямі бальшавікоў, „Kur. For.“ піша, што прапавіццямі гэтыя, пажыма іх прыладнасьці, могуць мець у сабе шмат падобнага да Данаіскіх дароў. Польская дзяржава ня можа даць на іх у кожным разе пасьпешнага і неабдуманага адказу. Дзеве змаганьня, хоць і цяжкага, маем міжнароднае палажэньне

вельмі карыснае. Польская політыка павінна апрацаваць на выкарыстаньні гэтага палажэньня дзеля пшблага заканчэньня вайны ў спосаб абавязкова пабедны і дзючы Рэчы—пшпалітай магчымасьці спакойна і бясхвечна аддацца мірнай працы ў цеснай і трывалай сувязі з сваімі сьвязьнікамі.

Зьмены ў бальшавіцкім урадзе.

Падзуг вестак з савецкай Расіі, бальшавіцкі урад мае адступіць свой плян залучаньня бліку ўсіх соцыялістычных партыяў. Новы урад будзе называцца „урал народных камісараў пад апорай рыбачых і селян“. Гэты урад так сама мае склікаць устаноўчы сойм.

Згаворы проці савецкай улады ў Петраградзе.

„Данілі Майль“ паведамляе, што ў Петраградзе выкрілі новы згавор проці савецкага ураду. Дангэтуль арыштаваны 900 асоб, з іх шмат былыхіх нарскіх афіцэраў так сама шмат французав і ангельцаў, якіх нівяваюць у прыняцці учасьця ў згаворы. Да гэтага часу данраслі 260 асоб і частку з іх ужо судзілі. 70 чалавек расстрэлена.

У скорым часе мае адбыцца Устаноўчы сход беларускіх соцыял-дэмакратаў. Усіх нацыянальна—свядомых беларусаў соцыял-дэмакратаў просім запісацца ў рэдакцыі „Беларусі“ ад 9—2 гадз.

Сябры.

Перадрук забаронены.

I.

Студэнт, Мікола Каравайчык, на раніцы піў гэрбату ў сваёй кватэры. З ім, за доўгім сталом, сядзелі яго сябры: Гусцяцкі і Кабыла, і так сама пілі гэрбату. Пакой гэты яны наймалі за грошы ў аднае немкі, Марты Іванаўна. У другім пакоі яны займаліся навукамі; тутка, за завесай, стаялі іх пасьцелі.

Сябры Міколы былі досыць паважныя.

Гусцяцкі быў тоўсты, чырвоны, як рак, а валасы на галаве былі трохі рыжыя; так сама рыжыя былі і вусы; росту ён быў сярэдняга. Па натуры ён быў маўляў і спакойны. Калі ў яго пыталіся аб чым, дык ён, пускаячы дым з цыгаркі, казаў:

— Так, так.

У другі раз пыталіся,—ён ізноу казаў:

— Паўна, паўна!

Ці пераз зубы падаіў:

— Вядома, вядома, эразумела.

Сябар Кабыла быў яшчэ паважнейшы. Доўгі, як жэрдка, чорны дн лахматы. Твар яго, сапраўды, падгуляла ад кожнадзёйнай выпіўкі, бо без гарэлкі ў яго не праходзіла ніводнага дня. Шмат дадаваў яму важнасьці яго бас, якім ён пёў у розных хорах, дэе прыдарывалася.

Мікола Каравайчык быў ціхі, як ягнёнак.

Адно яму часта шкодзіла: дужа ён любіў сваіх сяброў ды вадзіў з імі кумпанію, а сябры і карысталі з гэтага, бо кішэнь у Міколы быў, як кажучы, дыравы, і грошы ў ём ня трымаліся. Як толькі сябры чулі, што Мікола адтрымліваў з дому грошы, яны, ведаючы дыбрату Міколіну, прыходзілі да яго і віталі з тым, што ён адтрымаў грошы.

Вядома, з гэтай радасьці трэба было выпіць ды закусьці, а апасьля і ў карты пайграць.

Міколу ўсе любілі: ён для сяброў гатоў быў хоць у вагонь і воду, але часта карысталі з гэтай яго дабраты сябры, якіх клічуць „забулдыгамі“.

Хоць сабе учора, Сябры яграві ў карты. Мікола трохі праіграў. Было позна. Сябры расхадзіліся.

Мікола ня меў моцы кінуць ігру, пакуль не астаўся іграць з Кабылай. Кабыла шанчавала, і ён абду ўсіх сяброў. І трэба было Міколе астацца з ім! Ён, сапраўды, хадеў кінуць ігру, але Кабыла напрасіў яго:

— Ну, што ты, Мікола? Паіграем яшчэ; што табе стоіць?

Як было адказаць свайму сябру! Мікола ніколі не адказваў, калі яго прасілі.

— Ну, што з табой зробіць? Трохі пайграем,—кажа Мікола.

Яны і пайгралі.

Тым часам, Міколіны грошы з яго кішэня ды перайшлі ў кішэню Кабылы.

Аб гэтым з сумам успамінаў сёньня Мікола, шкадуючы, што астаўся са сьсім бяз грошы.

Ён сядзіць за гэрбатай, охае ды ўдыхае:

— Ах, Божа-ж мой! Ня хочу есьці...

Гэта ня праўда. Мікола любіў паесцьці. Сёньня ён ужо зьвеў вялікі кавалак сала, выпіў шклянку малака,—а шлянка гэтка, што ў яе тры шлянкі ўлезе,—нарэшце піў гэрбату з малаком ды булкай, а ўсё сумваў.

— Ах, ліхо яму! Відаць, я хворы, бо ня хочу есьці.

Пасьвельзшы, сябры зьбіраюцца ў другім пакоі. Тут яны працуюць па розным навукам, каб адаць экзамэны, ці, як кажуць, зачэты.

На лекцыі гэтыя сябры хадзілі рэдка.

У кожнага сябра ёсць шафа з кнігамі.

У пакой увайшоў Мікола, сумны, ды сеў на канапу.

Сядзіць, заклаўшы адну нагу за другую, ды цяжка ўдыхае.

— Ах, Божа мой, Божа мой!—шэпча пра сябе. Тады ідзець к шафе, адчыняе яе ды згінаецца, стоячы на дыбачках.

Трымае аднаў рукой за дзверцу шкапы, сумна глядзячы на апошнюю паліцу, як бытам хоча пашукаць кніжкі; але на гэта ў яго не хапае адвагі.

Якісь думкі захапілі яго мазгі, і ён усё роўна як застыў перад шафай, стоячы на дыбачках.

Думкі гэтыя сумныя, бо Мікола дужа цяжка ўдыхае.

— Што з вамі, Мікола? Чаму не працуеце?—зьявртае увагу на яго ўздохі Гусцяцкі.

— Няма ахвоты—кажа Мікола, і яшчэ некалькі мінут астаецца так сама стаяць каля шафы.

Тым часам Кабыла, ськазаўшы, што яму трэба пайсьці сьпяваць у якісь-то хор, выйшаў.

— Ізноў прыдзе сёньня пшны,—кажа Мікола.

— Так, так. Гэта пэўна,—сказаў Гусцяцкі і закурыў цыгарку.

— Ах, Божа мой! Кепска, калі грошы няма ў кішэні,—жаліцца Мікола.

— Пэўна, пэўна. Вядома, бяз грошы кепска.

Праіграў Кабыла?—пытале Гусцяцкі.

— Праіграў, ды во—чакаў, што прыплуць грошы з дому ў хуткім часе.

— Эразумела, прышліць. Бяз грошы не аставаць.

— Я вам тады, калега, аддам грошы і дужа буду прасіць ставаць іх. Ці добра?

— Добра, ды што толку?—кажа Гусцяцкі.

Ён усміхнуўся.

— Ізноў будзеце прасіць кожны раз вярнуць вам грошы, пакуль ўсе прадуце.

— Ведаецца, калега,—я напішу на паперцы, што больш граць ня буду і расьпішуся ў тым.

— Так, так. Ды што толку?

Мікола піша вешта на паперы і падае Гусцяцкаму.

— Ха, ха, ха,—смяецца той, чытаючы паперу:

— „З гэтага дня абяцаюся ня граць у карты, а калі сяду граць, дык адтрымаю па карку ад сябра Гусцяцкага“.

— Так, так, гэта пэўна,—цягне Гусцяцкі, пускаячы дым,—ды не сьссім. Справа ў тым, што прападае ваша абяцанка, як было і раней. Успомніце, як я клікаў вас, прасіў ня граць, ды выказаў вашу пісульку, а што

Чаму мы ня хочам плебісцыту.

Над гэтакім загалоўкам „Echo Lit-y“ змесьціла артыкул, у якім піша:

„Карыстаньне з плебісцыту пры адзначэньні палітычнай прыналежнасьці экага-небудзь краю выдаецца спачатку надта справядлівым. Бо гэтым чынам, кожны мае право сам аб сабе гаварыць і паставіцца, як сам хоча. Дык і ўвесь край, або частка краю, самі могуць аб сваім лёсе паставіцца.“

У сямей-жа рэчы, справа стаіць аусім інакш. Сьпіраю сінтаем, на грунце якога права, якой падставы, плебісцыт мае ўважэньне.

Часта гавораць, што плебісцыт апраўдае на право справядлівасьці. Аднак-жа на справядлівасьці тут можна паставіць апраўдаць, паскольку будзе прызнана кожнаму вольнасьць у паставіцца аб сваіх справах. Значыць, гэтаў падставы плебісцыту павінна быць вольнасьць.

Калі, аднач, разважым разуменьне вольнасьці дык убачым, што і яна мае свае граніцы. І вольны ня ўсё можа рабіць...

— Калі мова ідзе аб плебісцыце, дык кажам што ён, або справядлівы, — тые, хто яго будзе праводзіць, падлягаюць правам моральным, тэацыям. Калі жны эваходзіцца ў апазыцыі з правам моральным, — тады плебісцыт трэба лічыць за нягодны для чалавека паступак, за апазыцыю, за праступак.

Ціпер разгледзім, як паступаюць тые, якія правядаюць плебісцыт хочучы рэалізаваць які-небудзь край на часці, або адраваць частку ад цэлага.

Гэтак паступаючы, ідуць яны проці права натуре, якое накіравае людзей жыць паграмадзянску і супольна сабе намагаючы. У гаспадарстве ўсё адзіны парызаны між сабой вузламі ўзаемных абавязкаў, якія вынікаюць з грамадзянскай і сацыяльнай натуре чалавека.

...Калі частка якога-колісь краю, гаспадарства або народу ворага выступае проці яго, то робіць праступак грамадзянскі, робіць здзіраўствам.

Дзеля таго, што плебісцыт мае аздаваць — разрываць цэласць, адуваць супольныя эканамічныя ітарэсамі, супольныя прашасці, супольныя ітарэсамі і няшчасцям — лічым гэты плебісцыт гвалтам і праступкам. Ніхто плебісцыт, ніхто захватны учынак ня зьнішчыць таго, што ўтварае прырода, а яна-ж выклікала да жыцця гаспадарствы і народы.

Хто ў абароне плебісцыту упарта трываеца погляду, што чалавек, маючы волю, можа выказацца аб сваім палітычным становішчы толькі сам, не зважаючы на цэласць, да якой належыць, той, падлог гэтага, павінен прыняць чалавека агульнае право вольнасьці ў выказваньні сваіх пераконань-

няў і поглядаў у гэтым кірунку. Бо — дзеля чаго-ж называць выказанца толькі ў адначаным і ў надуманым рыней кірунку, а ўсякую другую думку зьвязваць і забараніць? Дзеля чаго адной частцы людзям прызнаецца право ўлажыць жыццё паводлу свайго бажаўня, а другой частцы ў гэтым жа аджуджэньні? Калі вольнасьць — дык вольнасьць, але павінна быць прызнана ў ётай вольнасьці і роўнасьці. А калі та, калі вольнасьць мае быць усім роўна, то дазвольце запытаць, дзеля чаго існуе цензура, шпігоўства, шатаўня жандармерыя, арэшты і кары за палітычныя пераконаньні, вастрогі і г. д?

Быццам-бы прызнаецца вольнасьць, а вольнасьць толькі ў адным кірунку, і фактычна прымушае адуцьне іставава і істава.

Апрача выказанае прычынны, дзеля саторае мы адкідаем і не прызнаем плебісцыт, ёсць яшчэ і другі повад. Гэта — жадаўне імперыялістычна — капіталістычнае.

Недама, што лягчай амагацца з часткаю, як з цэлым, лягчай, экспэдытаваць, выскінаць аддзелныя адзіны, як адуцьне ў арганізацыі. І дзеля таго, істава жадаўне сярод імперыялістаў і капіталістаў разлажыць, расьцярушыць свай ворагаў на часткі як-на-меншыя, а пасля яго праглынуць. Напярэдняй гэта відаць у заданых эканамічных, але дзеля гэта і ў палітыцы. Да гэтага найбольш падлаецца плебісцыт, і дзеля таго, ён гэтак ахвотна практыкуецца ду-аёйшымі арганізмамі. А тые, што павінны быць ахвотай гэтых пляваў, павінны рашуча з гэтым амагацца і ні на якіх плебісцыты не агдажэцца. Калі з часам і павінен быць плебісцыт справядліва прыстасаваны, дык павінен абнімаць увесь край або народ, з роўнай вольнасьцю для ўсіх яго людзей. Інакш правядзеньне плебісцыту будзе гвалтам, несправядлівасьцю, праступкам.

З гэтакіх прычын мы і адкідаем плебісцыт“.

Спатканьне Новага Году.

Перад Новым Годам спраўляюць „багату куніцу“. Павячэраўшы, ачынаюць рожныя забаўкі. Дзючаты варажаць, хлопцы ходзяць з казю. Дзеля гэтага адны хлопцы прыбіраецца за казу, а другіе — за правадыроў. Першы правадыр павінен умець складва гаварыць і быць высокага росту.

Іншыя хлопцы з кампаньні ідуць, як хто папала. Наладаўшы ўсё, яны з музыкам і механошам ідуць ад хаты да хаты. Прышоўшы пад хату, правадыр пасылае гаварога хлопца прасіцца ў хату. Той, увайшоўшы, вітаецца, а потым кажа:

„Іду ад пана нашага гэтмана. Іду чы пятаю, што оказаці мая свайму пану Году, што носіць бароду, — шыроку, як лапату, сіву і касмату... Ці шырокі лавы, каб нам паляжаці? Ці добра гаспадыні, каб нас частаваці?“

— Адкуль вы?

— Мы людзі ая простыя, з далёкага краю; хлопцы ўсё сталыя, з-пад самага раю.

— Адкуль ідзеце?

— Ідом кругом сьвета, аж ад пана лета. Мы к лету ідом і казу айдом і радасць нясом.

— Дык просім у хату!

Тады ў хату уваходзіць правадыр, за ім каза. Правадыр з ільнянай барадою, ў вывернутым кажуху і з доўгім кіем у руцэ. За ім ідуць — музыка, механоша і ўся чарада. Увайшоўшы і Бога пахвалішы, правадыр муштруе кіем казу, а потым ачынаюць сьпяваць:

Го-го козаныка!

Го-го шараныка!

Павярніся складней,

Пакланіся аграбней!

Сьпжы, дзе хадзіла,

Дзе што ты рабіла,

Дзе каза паходзіла,

Там жыто зародзіла,

А дзе пагасла,

Там павыліга,

Дзе яна была,

Там тчасіла літа.

Дзе каза хадзіла,

Там жыто кустом;

Дзе каза нагою,

Там жыто капою;

Дзе каза рагом

Там жыто стагом;

Дзе каза ня ходзіла,

Там жыто ня родзіла.

На балюе была,

На лесе хадзіла

Ваўчат навучаці

Танцы танцаваці.

Казы мая вучопа,

Кіем ахрыпчона.

Ты, каза, сьпжыся,

Ніхка пакланіся

І гэтакі пану,

Як таму гэтману!

Хай будзе адароў,

Нам прышла дароў!

Ішлі ад ваяводы,

Стралі нас прыгоды.

Выскачы з лесу воук,

Аблупіў казе хвост,

Выстраліў стралец,

Адбів казе хвасцец.

Казы мая упала,

Лягла і прапала.

Я ляхарство араблю,

Каза хвост прылаплю,

Кіём бачы амачу,

Нагою падважу.

Ратаваў, каза, усякага,

Гаспадыні пакланіся

Да сямейных покаяні

Ніхка дасць пірожаці

Гаспадыня ў рашаце,

Вліны нам палата.

Клічым азякане,

Каморачку адажне;

Нісе адтуль плятку

І плятку дзюку.

І збаночка меду —

Нам на усалоду.

Пакланіся усім,

Старым і малым

Закладай свае ногі.

Падбірай свае ногі
З гэтай хаты выхадзі,
Бяду, горо вынасі!
Упыхаюць хай хутчэй
З гаспадаравых вачэй
Го-го, козаныка!
Го-го шараныка!
Павярніся складней,
Пакланіся аграбней!

У часе сьпеваў каза ходзіць дробнаю ступою то ўзад, то ўперад, то налева, то направа, а правадыр ёю кіруе, найбольш кіем. Як сьпяваюць прыгоды, каза каадзэцца і прыкідаецца мёртваю, потым усклопваецца і кланяецца. Адаіа з чарады гаворыць павіншаваньне, або рату:

Будзь, вапа, адароў,
Як рыжок бароў!
Май торбу грошы,
Жыў у раскошы!
Май усяго даволі,
А бяды ніколі!
Стары год канчаем,
Новы ачынаем;
З раньняю вясною,
З лупаю травною,
З абыжам класістым,
З зярном адраністым.

Ды з прыятным летам
І з грашом прыгетам.
І з вясенню асвай,
І з долачкай шчаснай!

— Дзе вы гэтую козку дасталі? — пытае нарэсьце гаспадар.

— Заграўнай на кірмашы ад старога купіў, — адказвае правадыр — сьмат грошай заплаціў.

— А дзе сам так выучыўся?

— Па усім сьвеце ходзічы, торбу хлеба носічы, між людзей бываючы, дзіві дзіўныя відарчы, розныя кнігі чытаючы, ўверх нагамі трываючы. А вы адаровы бываіце, за год нас чакайце.

Падару Я. А.—и.

Ваяцкія песьні.

Пара, пара...

Пара, пара, Сьдлай каня!
Хутчэй у бой, у бой!
Гарыць мой конь, як той агонь,
Разлучымся з табой.

Палай мне меч, палеу ў сеч.
Няма калі чакаць.
Пара, пара, Сьдлай каня!
Няма калі кахаць.

Вось сталь аьвініць, аьмля дрыжыць,

Мой конь нясець мяне.
Хутчэй з жуды, хутчэй з бяды,
Я бутым у ва сьве.

Дзіця палёў, дзіця лугоў,
Каханая мая!
Ой, ня сумуй, ой, не бядуй,
Як аьіу ў полі я!

Вітай, вітай, курган і гай! —
Я можа не аьрынуць...
Мой конь сьпяшыць, трэ' бараніць
Сьвятую Беларусь.

Ясамар.

вы на гэта? Найграў яшчэ гадзінку, кажаце, а на пісьму гэткую самую і увагі не зьвярнулі, пакуль нічога ў кішэні не асталося.

— На гэты раз я аьраблю акурат, як напісаў.

— Як-жа? На гэты раз ніхто вам не паверыць. — кажа Гусьцін.

— Во, ліхо яму, — халецца за галаву Мікола, — што-ж мне рабіць?

Ён сьу за левіні, але праца ня ідзе ўперад.

Пачакушы, ён зьвярнуўся да сябра.

— Калега, пазычце рублік — ціха кажа Мікола.

Гусьцін ужо чакаў гэтага. Ён ведаў, што Мікола ў кожнага з сяброў, якога сустрае, возьме на рублік, запіша ў сваю кніжачку і аддасць пазычанне рублікі ў першы дзень, як толькі атрымае грошы. Зразумела, ён вярнецца саўсім пьнян, як сьцелька. Будзем чакаць. Гэта ня ў першы раз.

Увайшла Марта Іванаўна ды паставіла нейкую смачную страву на стол.

II.

Сябры ўжо сунакоіліся і палеглі ў свае пасьпелі, як пачулі нейкі грук. Гусьцін ўсканіўся з пасьпелі ды запаліў сьвечку. Дзьверы з грукам адчыніліся, — пачуўся, як коньскі топат. Перасувалося ўперад якоесь вялікае, цяжкае цела, а гэтае цела нехта з усей моцы падтрымліваў, каб яго ня ўпала.

Гэта адан з калегаў вёў свайго сябра, Кабылу, які ня меў, як кажуць, розуму ў нагах.

Гэты сябар ледзьве дацігнуў цела сябра і кінуў

яго на пасьпелі. Кабыла хрыпеў і нешта лапатаў, хоць лань і ня дужа яго слухаўся.

Гэты сябра быў такі самы забудлы, як і Кабыла. Клікалі яго — Сашка Нябыткін. Усё-ж ён меў больш розуму ў нагах, чымся Кабыла, і спачуваў свайму сябру.

— Не, я цябе, браток Кабылка, так не пакіну, — кажа Сашка.

— А? што ты кажаш? — хрыпела басіць Кабыла.

— Я цябе, брат, гэткага не пакіну, — ішоў кляка Сашка.

— Пашоў вон адсюль, — прахрыпеў Сас.

— Як пашоў вон? Не, не пайду. Я мушу цябе перш-на-перш разьдзёць, а тады — ў пасьпеліцу ўлажыць.

— Пашоў вон, чуюш? Я не чаю.

— Не, я не пайду, — кажа Сашка і пачынае разьдзёць Кабылу. Той ляжыць, як бярвяно, толькі бармоча.

— Пайшоў прэч, адьязіся!

Сашка, ня слухаючы, тым часам разьдзёў яго.

— Кінь, кінь! Во ахвота ўзяла! Пусьці! Прыліп, як смала, — адмахваецца Кабыла.

Сашка маўчыць. Ён, хістаючыся, то зраза мат-нецца да сябра, то адкінецца ў бок. Ледзьве сам на нагах трываецца, а сваёй працы ня кідае.

Ось ён ухаліўся за бот Кабылы і цягне яго з усей моцы; пачырванеў, як рак, і вочы як яны выдзюць.

— Ус-сэрца не па розуму, — хрыпне Кабыла.

Моцна ірванушы, Сашка аддзёў з ботам ды так і бразіўся аб падлогу.

Кабыла зарагатаў. Гусьцін і Мікола тож вельмі зацікавіліся гэтай сьцэнай.

Сашка устаў.

— Нічога, — кажа, — давай другі бот.

Так сама ён сьцягнуў і другі бот.

Разьдзёўшы сябра, ён накрыв яго коўдрай.

— Ну цяпер, браток, сьпі сабе пакойна, — кажа ён і пайшоў да сваё кватэры, шарпаючы нагамі па падлозе.

Усю ноч быў у гарачцы Кабыла: то равеў, як аьвер, то пёў басам, як у хоры!

На равіцы ён ськінуў з сябе коўдру ды тросься ад холаду.

— Брр, брр—брр.—басіў Кабыла, але не знайшоў у сябе розуму ўзяць коўдру з аьмлі.

А пасля гэтага, сябры чулі, што Кабыла вазіўся на пасьпелі ды оьваў нейкую адзёжку.

Як была пара уставаць, Гусьцін прагнуўся і ўбачыў, што Мікола сядзіць на пасьпелі оумні і трывае ў руках нейкую адзёжыну, а Кабыла ляжыць пад коўдрай і грэецца, хлопачы мутныя вачы.

— Овіньня ты, Кабыла, — кажа Мікола з жалем у голасе, — парваў мае порткі.

Тут толькі Гусьцін убачыў, што Мікола трывае ў руках палавіну гэтай адзёжы.

— Што мне рабіць? — кажа Мікола.

— Што ты, Мікола, — адказваўся Кабыла, — ня можа таго быць: я свае, адзёжка, надз-ваў.

— Да не, парваў. Сьвіньня ты, сьвіньня!

— А мо я парваў, — кажа Кабыла, — а дзе-ж другая палавіна?

Ён узяў з другога століка, які стаў з другога боку пасьпелі, другую палавіну і падае Міколе. Сябры паняволе рагаталі, а тым часам Мікола сьдзёў, як убіты.

Кабыле трохі было брыдка, і ён казаў!

— Ды не, ты-ж, браточку, даруй мне. Ведаеш, уночы мне стала халодна, а коўдры няма, — яна ськінулася — няхай яму трасца! Я я пачаў аддзёжыцу, ды ўзяў адзёжку з твайго століка. Вядома, твае порткі да мяне не прыліліся; ну, вядома, я траснулі па швох.

Ты мне даруй, браточку, а я табе іх запіну.

Міколе ад гэтага ня было лягчай, але і ён зась-мьяўся, бачучы, як рагочуць яго сябры.

Удзень ён меў вялікую уцеху.

Прышла на яго імя паньска на грошы. Ён іх атрымаў і дужа быў рады. Ён ужо ведаў, што сьб-ня прыдуць яго сябры, каб прывітаць яго, і будзе вясёлы баль.

В. Бруевич.

24 сьнежня 1919 г.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Вярнуўся з Варшавы ў Менск 31-га сьнежня Начальнік Менскага Округу п. Рачкевіч. У Варшаве п. Рачкевіч меў доўгі доўгую аўдыенцыю ў Начальніка Дзяржавы Я. Пілюскага.

Разам з гэтым п. Рачкевіч разрашэў цэлы рад пытанняў з Гэн. Кам. Усходніх Зямель, Ю. Асмалоўскім.

Як перадаюць з пэўных крыніц, былі закруты ўсе важныя сучасныя пытаньні, пры чым, чынасьць п. Рачкевіча спадбалася вышэйшым органам улады.

На праваслаўныя Коляды ўсе праваслаўныя служачыя ўстаноў вываляюцца ад поўдня 6-га студня да 10-га г. м.

У зьвязку з маючымі прыбыць гэтымі днямі закладнікамі з савецкай Расіі, арганізаваным у Менску спецыяльным камітэтам пачаў энэргічную падгатоўчую працу. Загатоўлены вялікі лік пашпартных і харчоў. Закладнікі астапуцца ў Менску 10—12 дзён, да выясьнення іх нацыянальнасьці і адбываюцца карантэны. Закладнікі і ўдзельнікі будзь пераходзіць фронт партыямі ў 500 600 чалавек. Пасьля дэзынфекцыі і агляду рэчаў, яны будуць мець дарэмны прывод на бацькаўшчыну.

Рэгістрацыя насельніцтва ў цыркулах, з прычым кароткага тэрміну (з 10-га студня мажлівы арышты незарэгістраваных), ідзе на ўсю. Усюды доўгі «хвасты» ад 8 аў гадзіны раніцай.

Усё-ж такі трэба спадзявацца, што гэты тэрмін будзе павялічаны.

У мясцовым крэдытным т-ве ўсе оператыўныя і кліентныя ўдзельнікі зрабілі на адну толькі парковую валюту.

Шчысьлівыя ўстановы!
Вялікая загатоўка дроў і лясных матэрыялаў у Менскім акрузе па лініі ракі Нёмна дзеля адпраўкі ў Варшаву пачынаюцца ў хуткім часе.

Менск—Варшава, адчынены прым прыватных тэлеграм.

Недастача разьмёнай манэты дала повед некаторым мясцовым банкам экстрэна пасылкі сваіх агентаў па дробныя купюры ў Варшаву.

Морнаў і бульба з Пазнані прыбылі апошнімі часамі ў Менск у міральным відзе. Уласьнікі і магістрат адмовіліся атрымаць. Адміністрацыя чыгуны ўзялася сама гэта прадаваць, аднак мала ёсьць ахвотнікаў на гэты тавар.

Соль вялікімі партыямі закупаюцца мясцовымі купцамі ў Граве і Валачыску. Часьць солі будзь перададзена харчовым арганізацыям дзеля тавараабмену. Аднак, з прычыны няўладкаванага як мае быць транспарту, затрымлівалася дастаўка на мясцы. І вось дзеля гэтага ў прыватнай прадзяі соль каштуе вельмі дорага—6—7 р. фунт.

Рыба, з прычыны сьвят, падаралася да 20 марак з фунт.

Дамаўляюцца вынаходзіць усялякія спосабы, каб абыходзіць пастанову ўлады аб ахране кватэранаміцеляў. Апроч усялякай абструкцыі—як выяўдзена зьмовных акон, вадзі і электрычнасьці, разборка дымоўх труб,—дамаўляюцца вынаходзіць характэрныя грашавыя расьпіскі за кватэрную плату, дзе пішуць, што атрымалі грошы «з сьвет кватэрнай платы». Яны спадзяюцца, што сытуацыя яшчэ зьменіцца на іх карысьць, і тады яны спадзяюцца з сваіх жылляў усё поўнасьцю.

Шмат новых магазінаў адчыняюцца апошнім часам у Менску. Дзеля гэтага ў цэнтральных вуліцах места чуецца вялікая патрэба ў гандлёвых памяшканьнях. За іх плянціць вельмі дорага. Многія дамаўляюцца пераабсталяваць на крамні жылыя памяшканьні. Некаторыя прадпрыемствы пляняць аграмадныя сумы «адступных» дробным крамнікам, якія займаюць магазіны ў цэнтры. Некаторыя уступаюць за вялікія грошы частку магазіну, або толькі вітрыну.

Безработнасьць у Менску ўсё павялічваецца. Многія дробныя майстэрні зачыняюцца. Многія безработныя ў шуканьні кавалку хлеба, выяўджаюць на ўзвод. Ставоўшчы сямейных безработных вельмі скрутае.

На біржы апошнімі днямі невядомы людзі нападалі на біржавыя спекулянтаў і, сярод белата дзя пры ўсіх на вачох, робяць обшы і забіраюць у іх грошы. Гэта, пэўна, не дапамагае павышэньню курсу маркі, за якую ўчора плацілі 57 рублёў пар. за 100 марак.

КИНЕМАТОГРАФ

„МОДЕРН“

Францисканская ул.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЛЮКС“

Доминиканская ул.

Вечер на карысьць безработных беларусаў. У Белай Салі т-ва Імэні п. Пілюскага (Рог Падгорнай вул. і Захарускага завулку) у пятніцу, 4 студня 1920 году, адбудзецца вялізарны вечар з танцамі і з лэтарэяю „Алегры“.

Чысты прыбытак з вечару пойдзе на карысьць безработных беларусаў.

Будзь граць аркэстра музыкі.

За танцы будзь выданы прызы.

Жывыя кветкі, французская почта, конфэці, сэрпанты і буфэт з гарачымі закускамі.

Цана білету—15 марак.

Пачатак ад 6 гадз. у вечары, капец у 11 гадз. ночы.

Білеты прадаюцца з 11 гадзін, у касе і ў кнігарні пры Беларускам Нацыянальным камітэце (б. Юбілейны дом) Кіраўнікі—Сядыгія і Шлапак.

Тэатр і мастацтва.

„Страхі жыцьця“, драма ў 3-х актах Ф. Аляхновіча.

У пятніцу, 4 студня, з гарадскім тэатрам пад дырэкцыяй Ф. Аляхновіча была пастаўлена яго драма ў 3-х актах—„Страхі жыцьця“.

Драма гэта добра знаёма шырокай менскай публіцы, бо ставілася ўжо некалькі раз на мясцовых сценах. Аб гэтым драме на прыходзіцца гаварыць, у сваім часе крытыка вельмі прыхільна яго асьвятляла. Скажам толькі пару слоў аб самай ігры артыстаў.

Найлепшым, як заўважылі, быў Сымон (Аляхновіч), правільным найбліжэйшым сваю сцэнічную адлюстраваньне ў апошнім акце, самым трудным па сваіх псыхалёгічна-трагічных момантах. Дзе бы прадэманстраваны чалавек, якога непапрак асвятлялі „страхі жыцьця“ і кинулі на страшныя праступкі грабні крываваму ахвару для гэтых страху з свайго роднага сьмя.

Артыстычна і з пачуццём правіла сваю трудную ролю Юзі і Станкевіч. Ён папрэда, перадаў трагізм маладой дзяўчыны, якая, з прычыны вялікай бяды і гора, ідзе на вуліцу, каб гэтым спосабам ратаваць ад голаду сям'ю і здабыць на лекі для маткі,—пэрадаў гэтыя ніжкі „страхі жыцьця“ трэба вялікай мастацкай адлюстраваньні, і з не п. Станкевіч выразна, як найлепей. Наудачную ролю кавалка Юзі п. Ждановіч сыграў, як прадэманстраваны артыста-мастак. Ды іначай і быць не магло. Гэты артыст ужо шмат год добра вядомы на беларускай сцэне і лішнім тут будзь гаварыць яму пахвала.

Маш—Станкевічавіч і Алесь (сын Сымона)—Галубішка, далі год, што ад іх вымагалі іхныя ролі, і як сьледна, дапамагалі ігра другім артыстам.

Наагул драма прайшла вельмі добра, пры беспарэзным нагэме публікі і шырыме густым „браво“ былі найлепей пахвалай для аўтара драмы і артыстаў.

Новыя беларускія пьесы.

Беларускім пісьменьнікам Ул. Галубішкі аданы для пастановкі новыя пьесы: трагедыя ў 3-х акт „Душагубы“ і трагі-камедыя ў 3-х акт „Хіўны“ (дзужынікі).

Абедзьве пьесы з абыватальскага жыцьця.

Трагі-камедыя „Хіўны“ ўспамінае нам зусім вядомы абразок з вайны—19—14—16 г., калі салдаты, карыстаючыся безаказнасьцю, будучы жанатымі, жаніцца, дзе толькі бацька спосаб і грошы.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец—Часовы Беларуска Нацыянальны Камітэт.

Абвешчэньне.

Гэтым абвешчэньнем, што дыплёматичныя пашпарты Б. Н. Р., выданыя Петру Крычэўскаму, Васілю Захарку, Вацлаву Ластоўскаму, Е. Вяліччу і падпалк. Шолкаву, дзеля звальненьня гэтых асобаў са службы Рэспублікі, трацяць сваю законную сілу.

Канцэлярыя Н. Мін. Загранічных Спраў.

Згублены пашпарт на імя Сымона Іванова выданы Менскай Гарадскою Паліцыяй за № 175 лічыць не правадзіць.

Сегодня градіозная программа в 6 отд.

ТАЙНА РУДНИКА

Угольная драма в 5 ч.

Праздник спорта польско-французских войск—видовой.

Сегодня 2 картины в 1 вечер.

Сегодня 2 картины в 1 вечер.

Грандіозная драма фирмы Ханжонкова

Въ оковахъ тайны

в 4 слышнхъ частяхъ.

Въ главнхъ роляхъ Баранцевъ, Павлова и Стрижевскій и небывалый оригинальный фарсъ в 6 част.

Приключеніи тещи на морскихъ купаніяхъ.

Ресторан „ПАРИЖ“

Роскошный Концертный Зал и уютные кабинеты.

ОБЕДЫ 9 МАРК. УЖИНЫ 10 МАРК.

Кухня под наблюдением шефа-кулинара.

Вечером с 8 часов грандіозные

Концерты-Кабаре.

При участіи артисток Варшавских театров: Ванды Серпиницкой, И. Залевской, I. Домбровской, Ор. Горловой.

Гастроль: Знаменитой оперной певицы ДРАГИ НЕДАРОВОЙ и любимца гор. Варшавы автора куплетиста ОДРОВИНСКОГО концернисте А. А. АЗРОВ.

Симфонический оркестр Малинова.

А Н О Н С: Приглашаем нов. артистическія силы из Варшавы.

Дирекція.

„Фриц“ СТАРЫЙШИЙ ВЪ МЕНСКЪ Ресторан.

Фирма оущ. с 1893 г.

ПИВО КРУЖКАМИ

Одно на сьветъ дню

У „Фрица“ пиво

КТО ПИВО

ЭТО ПЬЕТЪ,

ДВА ВЪКА

ТОТЪ ЖИВЕТЪ.

ОБЕДЫ 9 мар.

с хлебом и кофе.

С 5-го декабря ЕЖЕДНЕВНО

по промъ обьѣд и ужинов

КОНЦЕРТЫ

Вновь приглашенного

СИМФОНИЧЕСКАГО ОРКЕСТРА

Репертуар модный классическій, салонный

НАШИ ЗАВТРАКИ

от 9-ти час. утра.

БАРЪ ДЕМОКРАТЪ

БУФЕТЪ

ala Fourchet

ШАМПАНСКОЕ

В И Н А.

крѣпкіе

НАПИТКИ.

УЖИНЫ 10 мар.

с хлебом и кофе.

УЮТНЫЕ КАБИНЕТЫ БИЛІАРДЫ.

ЦѢНЫ УМѢРЕННЫЯ

КУХНЯ ПОД НАБЛЮДЕНІЕМЪ ОПЫТНЫХЪ ШЕФОВЪ.

ВЕЛІКАПОЛЬСКАЯ РЕСТАУРАЦИЯ

= БАР ВЕЛІКАПОЛЬСКИ =

ЗАКУСКИ ХАЛОДНЫЕ І ГАРАЧЫЕ, СЫНЦАНЫІ, АБЕДЫ І ВЯЧЕРЫ.

Кухня здаровая і смачная.

Бар адчынены ад 9 гадзіны да 11-ай вечару.

Отель Герні.

Вул. Міцкевіча, рог Феліцыянская № 36

Тэхнічнае бюро і склад тэхнічных прыладау.

Ю. А. Янубоускага.

Менск, Серпухоўская, 19.

Будовніцкія работы. Рэмонт кватэр, механічныя і электратэхнічныя ўстаноўкі. Паравыя і газавыя машыны. Локамабілі. Рэмонт машын. Спецыялісты—подаду патрэбы.

Бюро адчынена ад 9 да 4 гадзін.

Гонты яловыя і асіновыя вагонамі.

Прымаецца падпіска

на 1920 г.

на штадзенную газету

„БЕЛАРУСЬ“

На 1 м-ц 20 руб. з перасылкай

17 руб. без перасылкі.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

Менск, Юбілейны дом, вул. А. Міцкевіча.